

Tangkong

Pagtanum ha Gawas o ha Mahawan nga Lugar

Pamilya o Grupo Han Tanom: *Convolvulaceae*

Klima ngan kinahanglan han tuna nga pagta-tamnan

An tangkong ha mamara nga dapit kay naayon pagtubo ha magkaduro-dilain nga klase han klima ngan kondisyon han tuna ngan nanginginahanglan gud hin mahulos-hulos nga tuna para ha pinakamaupay nga pagtubo. An tuna nga kargado hin organiko nga butang an maupay gamiton. May maupay nga abot an tangkong ha *lowland humid tropics* nga mayda permanente hataas nga temperatura ngan habubo an oras ha sirak han adlaw. An temperatura nga 25 °Centigrado kutob ha 30 °Centigrado an pinaka maupay para ha dako nga abot han tangkong nga tanom.

Pag-andam han tuna

- Andama an tuna nga pagta-tamnan 2-3 kasemana ugsa an pagtanom, kon an tuna kay acidic o maaslom, kinahanglan ine butangan hin apog (lime) an pagtikang pag-andam han tuna kay kinahanglan usa ka bulan ha dire paan pagtanom.
- Kon an tuna maaslom (mayda pH nga ubos paha 5.8), kinahanglan nga butangan hin apog (lime) usa ka bulan ha dire pa ine itanom nga may kahalapad nga 250 ka gramo kada metro kwadrado.
- Ikalat an mga lata nga biya han hayop o dire ngani compost ngadto ha tuna nga pagtatanman usa ka kilo hin tunga kada metro kwadrado ngan isalakot ini duha ka semana ha dire pa itanom.
- Paghimo hin hinabok nga saburan nga mayda usa ka metro an kahalapad, 20-30 sentimetros an kahataas ngan tunga ha metro an kaharayo kada usa. An patubig
- ngan kanal nga agian han mga sobra nga tubig kinahanglan gud nga paghimuon para malikayan an pagbara han tubig ha panahon ha ting-uran.

Establishment of direct seeded upland kangkong

Panahon han Pagtubo

Pag-andam han tanom

An tangkong ha mamara nga dapit “Upland Kangkong” kay kasagaran patubunon ngan padamuon tikang ha mga liso o direkta nga tinanom ngadto ha uma o Pinatubo ha mga kanan “seedling tray” nga surodlan. An direkta nga pagtanom kay kasagaran mahihimo pinaagi ha pagtalpok hin tag tulo ka liso kada punoan nga parehas ha sugangan nga porma, nga may distansya nga 30 centimetro kada tudling ngan 25 centimetro kada punoan ngan tulo ka tudling kada hinabok nga saburan o plot.

Paggiho o Pananggal han banwa; An paggamit hin mga organiko nga pantabon parehas han rice straw, punoan mais, panit han humay, ngan iba pa napamatud-an nga epektibo ha pagpugong han pagtubo han mga banwa. An mano-mano nga pag-giho kay mahihimo pinaagi ha paggamit hin bolo.

Agronomy

Peryod ha Pagtubo han Tangkong					
	Ha dire pa Itanom	Pagbalhin han Tanom	Pagtubo		Paggurang
					
Abono	Ugsa magtanom butangi anay hin abono an kada buho nga pagtatamnan ngan isagol ha tuna. Ha panahon ha pagtubo han tanom, butangi hin abono kada buho han tanom, usa ka pulgada an distansya tikang ha punoan han tanom. Seguradoa gud nga dire maigo an dahon han tanom hin abono, para malikayan an pagkasunog hine. Dugang pa nga abono an ihatag ha tanom kada ika-duha kasemana labina ha panahon han panpamunga ngan kahuman panguha han bunga hine. Gamete ine nga basihan kon san-o ngan ano kadamu an pag-abono.				
San-o	Ha panahon han pagtanom	Usa ka semana katima pagtanom	Duha ka semana katima pagtanom	Tulo ka semana katima pagtanom	Dugang nga pag-aplay han abono
Kadamu	Complete nga abono (16-16-16) 10 ka gramo kada punoan nga mayda sinunog nga panit han humay "biochar"	Abonohi hin Calcium nitrate nga may kadamu nga 300 ka gramo kada 16 ka litro han tubig , ngan 150 ml am ibis-ig kada punoan	Pag-abono hin calcium nitrate 300 ka gramo kada 16 ka litro han tubig ngan 150 ml kada punoan an ibis-ig	Pag-abono hin calcium nitrate 300 ka gramo kada 16 ka litro han tubig ngan 150 ml an ibis-ig kada punoan	Utroha an pag-abono kon kinahanglan
Patubig	Pagsukol hin tubo nga gagamiton ha patubig nga amo it mabis-ig han tanom kada tudling. Gamete hin tag-usa ka tubo kada tudling nga may buho nga 25 centimetro an kaharayo nga amo it maserbe nga awasan ha tubig alang ha panbis-ig han mga tanom. An pinaka- maupay nga pama-agi nga hulson hin duro an tuna para makatubo gihap an gamut. An tangkong kay dire nailob pagtubo ha mamara nga tuna. Para malikayan an madagmit nga pagkalat han mga fungal nga sakit, bis-igi la kon aga, ayaw naha kulop				
		Bis-igi dayon pagkatima pagtanom kutob nga mahulos na hin duro an tuna	Bis-igi kada 3-4 ka adlaw sulod ha 4-6 ka oras o kutob nga mahulos nahin duro an tuna	Bis-igi kada 3-4 ka adlaw sulod ha 4-6 ka oras o kutob nga mahulos nahin duro an tuna. Ayaw paughi o pasobrahi hin tubig an tanom	
Peste/ Insekto	Bantayi ngan obserbahi permi an mga tanom para masabtan gihap kon gin-atake na ine hin sakit, kitaan mga ilarom han dahon. An gin-aprobaran la nga pamatay han insekto o 'insecticide' an pwede gamiton sumala ha nakasurat ha botelya o ha produkto. Pusaka an bonay ngan kaba-kaba han alibangbang. Utda an gin-atake nahin peste nga mga dahon. Kuha-a an mga tir-as o ulod ha bunga ngan dahon nga masakiton ngan ilubong ine. Ayaw igburo-balhin an mayda na peste nga tanom para dire ine manapon.				
			Green tortoise beetle (<i>Cassida circumdata</i>), brown Chrysomellid beetle, flea beetle (<i>Phylloides balyi</i>) ngan slant-faced grasshopper (<i>Attractomorpha psittacina</i>).	Green tortoise beetle (<i>Cassida circumdata</i>), brown Chrysomellid beetle, flea beetle (<i>Phylloides balyi</i>) ngan slant-faced grasshopper (<i>Attractomorpha psittacina</i>).	Green tortoise beetle (<i>Cassida circumdata</i>), brown Chrysomellid beetle, flea beetle (<i>Phylloides balyi</i>) ngan slant-faced grasshopper (<i>Attractomorpha psittacina</i>).
Diseases	Bantayi ngan obserbahi permi an mga tanom para masabtan gihap kon gin-atake na ine hin sakit. Gabuta o pananggala an mga nasakit na nga tanom nga dire na pwede matambalan ngan maghinay ha pan-utod han mga sanga ngan iba pa nga parte han tanom nga gin- atake na han peste. Hugasi permi an ginamit ha pag-utod ha kada tanom para malikayan an pagbalhin-balhin han sakit. An 'bacterial wilt' ngan 'blight pwede makuha tikang ha ginamit ha pag-utod han tanom. Ibutang hin plastik nga surudlan an inutod nga parte han tanom nga natapnan nahin sakit para dire na ine tumapon ha iba pa nga magtambok nga tanom ngan malikayan an pagkanap han sakit. Mga gin-aprobaran nga fungicides laan gamiton nga aada nakabutang ha mga ginputsan o ginsudlan hine.				
			White rust nga sakit tungod han Albugo ipomeae pandulatae, an sakit nga aada ha tuna nga nasabtan nga makadaot ha tanom. Senyales o tigaman han sakit nagpapakita hin busag nga puntik-puntik ha luyo o ilarom han dahon.		

Mature tangkong ready for harvest

Panguha

Panguha:

An syahan nga pag harbes han tangkong kay buhaton kahuman ha 3 kasemana tikang ha pagtanom ngan an sunod nga panguha han mga bag-o nga udlot kay mahimo duha tikadto ha tulo kasemana an lat-ang depende ha kurti han tanom. Ngan kon an udlot umabot naha 25 centimetro an kahalaba. An panharbes o panguha kay mahimo sayo paha aga o kulopay. Mahihimo ine pinaagi ha pag-utod han ilarom nga parte han tanom gamit an matarom nga kutsilyo 2-3 centimetro tikang ha level han tuna.

Pagkamabungahon ngan igbaraligya nga tangkong sulod ha inatpan nga estruktura ngan ha dire inatpan nga estruktura

An resulta han ani nga pinakita ha ubos kay tikang ha mga yano nga tangkong nga ginhimo ha Australian Centre for International Agricultural Research – Integrated Management (ACIAR-ICM) project site nga makikit-an ha Department of Horticulture, Visayas State University (VSU), Baybay, Leyte.

	Mabalarigya nga ani o abot (tonelada kada ektarya)
Inatpan nga pagtanom	55.0
Waray atop nga pagtanom	31.5

Nagresulta ine han paghataas han abot ha sulod han may atop nga ekstruktura kumpara ha waray atop nga pagpananom. An paghataas han abot sulod ha inatpan nga estruktura nahimo tungod ine ha kawaray karag han mga sustansya nga nangangdto ha tanom, amo nga maupay an tubo han mga tanom.

Mga Angay nga Buhaton Kahuman ha Panguha

An mga katapusan o tumoy kay kinahanglan gud nga upayan paghugas gamit an irimnon nga tubig o dire ngani malimpyo nga tubig dagat. Pwede ine higtan o ibutok nga an punoan gin-utdan ngan nakatindog an kabutang nga an pinaka-ubos nga parte hine kay nakababad ha tubig. Ine maabot ha usa ka adlaw o duha kon gintabunan o nakabutang ha matugnaw nga lugar.

Applied Horticultural Research Pty Ltd (AHR), the Australian Centre for International Agricultural Research (ACIAR) and NSW Department of Primary Industries (NSW DPI) make no representations and expressly disclaims all warranties (to the extent permitted by law) about the accuracy, completeness, or currency of information in this fact sheet. Users of this material should take independent action before relying on its accuracy in any way. Reliance on any information provided by AHR, ACIAR or NSW DPI is entirely at your own risk. AHR, ACIAR or NSW DPI are not responsible for, and will not be liable for, any loss, damage, claim, expense, cost (including legal costs) or other liability arising in any way from your use or non-use of information in this fact sheet, or from reliance on information AHR, ACIAR or NSW DPI provides to you by any other means.